

MARULIĆEVA JUDITA ŠIROM SVIJETA

Franz Leschinkohl

UDK: 821.163.42.09 Marulić, M.
821.163.42 Marulić, M.:027(100)
Izvorni znanstveni rad

Franz Leschinkohl
M a i n z

Marulićeva su djela sredinom 16. stoljeća bila u Njemačkoj veoma poznata, te se i u katalogu knjižara i izdavača Georga Willera iz Augsburga, što ga je on izdao za jesenski sajam u Frankfurtu na Majni 1568. godine, nudio na prodaju prvi njemački prijevod Marulićeve *Institucije* – *Der Catholischer Christen Spiegel* (Katoličko kršćansko ogledalo), tiskan te godine u Kölnu, a 1577. nudio se i *Dictorum factorumque*, tiskan u Antwerpenu, te 1582. i drugi njemački prijevod *Institucije* – *Sechs Bücher*, što ga je tiskao Johannes Meyer u Dillingenu. No, o *Juditi*, koja je bila tiskana mnogo prije, u Veneciji 1521, u njemačkoj leksikografiji nema ni traga ni glasa sve do godine 1892, jer se tek te godine u *Vierers Konversations-Lexikonu*, u rubrici *Hrvatska književnost*, gdje se u redosljedu pjesnika počinje s Markom Marulićem, prvi put u njemačkoj leksikografiji spominje njegova *Povijest sfete Judite*, s podatkom da je tiskana 1521.

Godine 1907. u *Meyerovu velikom konverzacijskom leksikonu* piše se o dalmatinskom književnom razdoblju, koje seže od oko sredine 15. pa sve do kraja 17. stoljeća, a kojeg je razdoblja Marko Marulić prvi značajan pjesnik, te se navodi da je on sročio *Povijest sfete Judite* (1521). Godine 1927. stoji u *Meyers Lexikonu* da je Marulić najraniji začetnik renesansnog pjesništva u Dalmaciji, te se pored tri njegova djela spominje i »*Povijest sfete Judite* (hrvatska pjesma, 1521)«.

Počevši od pedesetih godina prošlog stoljeća u Njemačkoj se naglo širi spoznaja o *Juditi* Marka Marulića, i to zahvaljujući dvjema knjigama izdanim godine 1950, a to su bili: *Libar Marca Marula Splichianina V chomse usdarsi Istoria Sfete udouice Iudit u uersih haruacchi slosena. Faksimilni pretisak iz godine 1521. u izdanju JAZU, Zagreb, MCML.* i *Judita, s drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja (1522), Zagreb, Zora, 1950*, koje su tiskane u povodu petstote godišnjice rođenja Marka Marulića.

Tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina *Judita* postaje simbolom Marulićeva pjesništva u njemačkim leksikonima i enciklopedijama. Osamdesetih se godina veoma mnogo piše o *Juditi*, koja se tako reći smatra glavnim djelom Marulićeva literarnog stvaranja, i to kao o epskom djelu vjernom svojem žanru, koje unatoč starozavjetnoj građi stoji u tradiciji Vergilijevoj. Osim kulturno-povijesne važnosti *Judite*, ističe se jasnoća njezine kompozicije, koju jedva da su nadmašili i kasniji hrvatski epovi.

Da je Marulić zahvaljujući *Juditi* dobio mjesto i u svjetskoj literaturi, svjedoči njegova pojava u *Harenbergovu leksikonu svjetske književnosti* (1989), gdje čitamo: »U razvoju hrvatske književnosti u 16. stoljeću, koji teče usporedo s kulturnim razvojem u zapadnoj Europi, što je i dovelo do razvoja renesanse i baroka u Dalmaciji, biva najznačajnijom osobom Marko Marulić iz Splita, koji je pored svojih latinskih djela spjevao i biblijski ep *Judita* na hrvatskom jeziku, te je time označio prijelaz iz srednjeg vijeka u renesansu. Njegova uporaba narodnog jezika važno je obilježje dalmatinske renesansne književnosti, koja u 16. stoljeću adaptira poetološki sustav petrarkizma.«

Godine 1990. *Kindlers neues Literatur Lexikon* (München) tiskao je do tada najopširniji poznati nam prikaz Marulićeve *Judite* u njemačkoj leksikografiji, u kojem stoji: »Religiozni ep Marka Marulića, nastao je oko 1501, koje je djelo kao prva hrvatska knjiga u tri uzastopna izdanja poslije 1521. godine tiskano u Veneciji. U šest pjevanja u dvanaesteru s rimom u sredini i na kraju stiha — u metričkom obliku srednjovjekovnog religioznog pjesništva u Hrvatskoj — opisuje renesansni pjesnik iz Splita *Povijest pobožne udovice Judite*, čiju čvrstu vjeru i njezinu osobnu hrabrost on predočuje svojim zemljacima sustajućim u borbi s Turcima. Asirci su prikazani s nedvojbeno izrazitim turskim crtama, a Juditina odjeća podsjeća na nošnju dalmatinskih plemkinja 16. stoljeća. Nasuprot surovu Holofernovu nasilju, od kojeg čak i ptice padaju mrtve s drveća, stavlja se blagost i bogobojažljivost Židova, njegova životinjska požuda i strast oštro odudaraju od umjerena držanja stanovnika Betulije, dok njegovu odbojnu ružnoću ističe Juditina ljepota.«

Pri kraju 20. stoljeća, 1997. godine, u leksikonu koji izdaje Verlag Herder iz Freiburga (*Lexikon für Theologie und Kirche*) piše i Mirko Tomasović o Marku Maruliću, te osim *Davidijade* spominje i *Juditu*, napominjući i hrvatsko-englesko izdanje H. J. Coopera Jr., koje se pojavilo u New Yorku 1991. godine.

Sa slavljem petstogodišnjice Marulićeve *Judite* slavi se istodobno i Marko Marulić, jer je on bio taj koji je u povijesti svjetske literature prvi obradio biblijsku temu o *Juditi*. Tek u tridesetim godinama 16. stoljeća pojavljuju se djela i drugih autora o biblijskoj *Juditi*, i to zahvaljujući Martinu Lutheru, koji je ukazao na dramsku uporabu njezina sadržaja i time potaknuo njezinu dramaturgiju, te djela o njoj pišu S. Birck (1532), J. Greff (1536) i Hans Sachs (1551). U 17. i kasnijim stoljećima osim dramskih nastaju i muzičke obrade, kao obrade *Guiditta* (1626) A. Salvadoria/M. da Caglianosa, opera *L'amor insanguinato* (1720) J. Becaua, oratorij *La Betulia liberata* (1771) W. A. Mozarta, tragedija *Judita* (1841) Hebbela, parodija *Judita i Holofernes* (1849) Nestroya, drama *Židovska udovica* (1901) G. Kaisera, opera *Judita i Holoferno* (1923) Rezniceka, opera *Judita* (1925) Honeggera i drama *Judita* (1931) Jeana Giraudouxa.

Naročito za vrijeme renesanse, a i poslije, *Judita* bijaše i slikarima omiljena tema: slikali su je Botticelli (dipth *Povratak Juditin i otkriće mrtvog Holoferna* — 1473), Mantegna (*Judita s Holofernovom glavom* — 1491), Michelangelo (*Judita napušta ubijenog Holoferna noseći njegovu glavu* — 1509, Sikstinska kapela), Cranach st. (*Judita s Holofernovom glavom* — 1537), Veronese (*Judita s Holofernovom glavom* — sedamdesetih godina 16. stoljeća), pa i jedna slikarica, Artemisia Gentileschi (*Judita ubija Holoferna* — 1620), zatim Tiepolo, Tizian, Rubens i drugi, sve do početka 20. stoljeća (Celestin Medović: *Smrt Oloferna* — 1901. i Thomas Theodor Heine: *Judith* — 1908). Ispred Palazzo Vecchio u Firenci nalazi se skulptura *Judita i Holoferno*, djelo kipara Donatella iz godine 1455. Da je tema o *Juditi* i poslije tolikih stotina godina još uvijek aktualna, svjedoče slike Josipa Biffela, Dubravke Babić, Ivana Lovrenčića, Željka Lapuha, Dimitrija Popovića i drugih hrvatskih slikara iz posljednjih godina 20. stoljeća.

Ali, dok se u slikarstvu djela o *Juditi* smatraju vrhunskim dostignućima likovne umjetnosti, te se kao takva i reproduciraju, dotle su njezine dramske i muzičke obrade tako reći pale u zaborav, te se tek tu i tamo spominju, što se ne može reći za Marulićevu *Juditu*. Prateći povijesni razvoj njezina tiskanja, počevši od ona četiri izdanja iz 16. stoljeća i onog iz godine 1627, pa do tiskanja knjige *Pjesme Marka Marulića* Ivana Kukuljevića Sakcinskog iz godine 1869, uočljivo je da je *Judita* upravo zahvaljujući tom Kukuljevićevom izdanju postala poznata i izvan granica Hrvatske i time dobila internacionalno značenje, što će se ponoviti i 1901. izdavanjem *Judite*, u čast njezine četiristote godišnjice.

Renesansu Marulićeve *Judite* u dvadesetom stoljeću simbolizira godina 1950, i to tiskanjem spomenutih dvaju izdanja koja se najčešće nalaze po knjižnicama širom svijeta. Među 1047 knjiga Marka Marulića, koje sam tijekom godina otkrio po knjižnicama širom svijeta, nalazi se i 109 primjeraka *Judite*. Izdanja iz godine 1869, 1901, 1950. i 1970. najviše su pridonijela njezinoj raširenosti.

Najveći broj *Judita* nalazi se na njemačkom jezičnom području (Njemačka 45, Austrija 30), a najviše se knjige *Pjesme Marka Marulića* Ivana Kukuljevića Sakcinskog iz godine 1869. nalaze u Austriji (13), od kojih je u knjižnici slavistike Sveučilišta u Beču čak 10 primjeraka, i to zahvaljujući Vatroslavu Jagiću (1838-1923) koji je bio urednik te knjige i jedan od osnivača slavističke znanosti.

Za razliku od drugih knjiga Marka Marulića, *Judita* se najviše nalazi u sveučilišnim knjižnicama, što je naročito uočljivo u Njemačkoj, gdje je u 17 sveučilišta njezin broj dosegao čak 34, a samo ih je 11 u gradskim i državnim knjižnicama. Isti je slučaj i u Nizozemskoj (Amsterdam, Leiden, Utrecht), Austriji (Beč, Klagenfurt), Švedskoj (Göteborg) i u Švicarskoj (Ženeva).

Ali, osim u njemačkim sveučilišnim knjižnicama, *Judita* se nalazi i u mnogim drugim knjižnicama širom svijeta (Washington, London, Pariz, Kopenhagen, Prag, Zürich, Linz, München, Stuttgart, Mainz, Berlin, Frankfurt itd.), kao što je razvidno iz priloženog popisa.

MARULIĆEVA *JUDITA* U SVJETSKIM KNJIŽNICAMA

FRANCUSKA

Bibliothèque nationale Paris

Libar Marcha Marvla Splikyanina V chomse, vzdarxi Isctoria Sfete vdouice *Judite* u versih haruaschi sloxena: chacho una vbi voy vodu Olopherna Posridu voyske gniegoue: ioslobodi puchisraelski od veliche pogibili. In Venetia, appresso Agostin, & Alessandro Bindoni. MDCXXVII.

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Zagreb 1869. (Historija svete udovice *Judite*, str. 1-66.)

Judita, epska pjesma u šest pjevanja. Uredio i protumačio Marcel Kušar. Uvodom popratio Petar Kasandrić. Zagreb 1901.

VELIKA BRITANIJA

British Museum London

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. I. — Historija svete udovice *Judite*, str. 1-66.) Zagreb 1869.

Judita. Epska pjesma u šest pjevanja. Uredio i protumačio Marcel Kušar. Uvodom popratio Petar Kasandrić. Sa osam slika u slogu i pet izvornih umjetničkih priloga od Otona Ivekovića i Celestina Medovića. Zagreb, 1901.

Judita, s drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja (1522). Predgovor napisao Mihovil Kombol. Tekst *Judite* i tumač Marcela Kušara revidirao Vjekoslav Štefanić. Zagreb 1950.

Libar Marca Marula Splichianina V comse usdarsi *Istoria* Sfete udouice *Judit* u versih haruachi sloxena. (A facsimile of the edition of 1521) Zagreb 1950.

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. Zagreb, Zora; Matica hrvatska, 1970. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 4.)

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Library of Congress Washington

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. I.), u knjižarnici Fr. Župana na prodaju, Zagreb 1869.

Judita, s drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja (1522). Predgovor napisao Mihovil Kombol. Tekst *Judite* i tumač Marcela Kušara revidirao Vjekoslav Štefanić. Zagreb 1950.

Libar Marca Marula Splichianina v chome se usdarsi istoria Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slosena.

U Bnecih Pognon i nastoianim P. Srichichia. 1521.

U Zagrebu 1950.

Judita. Predgovor napisao Mihovil Kombol. Tekst *Judite* i tumač Marcela Kušara revidirao Vjekoslav Štefanić. Zagreb, Zora, 1968.

Judita, Suzana, Pjesma. Priredio (predgovor »Marko Marulić« napisao i bibliografiju sastavio) Ivan Slamnig.

Crteži: Predrag Purić. Zagreb 1970.

Suzana, 1970. u: Marulus Marcus, 1450-1524. *Judita*. Zagreb 1970.

The New York Public Library

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. I.) U knjižarnici Fr. Župana na prodaju. Zagreb 1869.

Libar Marca Marula Splichianina v chome se usdarsi Istoria Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slosena. Vinegia, Per Guilielmo da Fontaneto de Monteferrato ad instantia de maistro Marco libraro, 1521. facsim. repr.: Zagreb 1950.

DANSKA

Dansk Bibliografisk Kontor Kopenhagen

Liber Marca Marula Splichianina V shomse usdarsi Istoria Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slosena. Zagreb 1950.

Faelleskatalog over danske videnskabelige og faglige bibliotekers erhvervelser af udenlandsk litteratur Kopenhagen

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. Zagreb 1970.

NIZOZEMSKA

Universiteitsbibliotheek Amsterdam

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. Predgovor napisao Vatroslav Jagić. (Stari pisci hrvatski, knj. I.) Zagreb 1869. (2 primjerka)

Libar Marca Marula Splichianina V chomse usdarsi Istoria Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slosena. Zagreb 1950.

Universiteitsbibliotheek Leiden

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. I.) Zagreb 1869. (2 primjerka)

Universiteitsbibliotheek Utrecht

Libar Marca Marula Splichianina V chomse usdarsi Istorija Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slošena. Zagreb 1950.

ŠVEDSKA

Sveriges offentliga bibliotek Stockholm

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. I.) Zagreb 1869.

Judita. Zagreb 1950.

Libar Marca Marula Splichianina V chomse usdarsi Istorija Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slošena. (Vinegia 1521) Izd. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Zagreb 1950.

Accessionskatalog över utländsk litteratur i svenska forskningsbibliotek Stockholm

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 4) Zagreb 1970.

Universitetsbibliotek Göteborg

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja (1522). Zagreb 1950.

ČEŠKA

Národní knihovna České Republiky Praha

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. I.) Zagreb 1896.

Judita. Epska pjesma u šest pjevanja. Uredio i protumačio Marcel Kušar. Uvodom popratio Petar Kasandrić. S osam slika u slogu i pet izvornih umjetničkih priloga od Otona Ivekovića i Celestina Medovića. Zagreb 1901. (2 primjerka)

ŠVICARSKA

Bibliothèque publique et universitaire Genève

Libar Marca Marula Splichianina. V chomse usdarsi Istorija Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slošena. (In Vinegia, 1521) Réinpr. facs. Zagreb 1950.

Zentralbibliothek Zürich

Judita, Susana, Pjesme. Priredio: Ivan Slamnig, Crteži: Predrag Purić. Zagreb 1970.

AUSTRIJA

Österreichische Nationalbibliothek Wien

Pjesme Marka Marulića. (Gedichte, gesammelt von I. Kukuljević Sakcinski)
Stari pisci hrvatski, knj. I. Zagreb 1869.

Judita. Epska pjesma u šest pjevanja. Uredio i protumačio Marcel Kušar.
Matica hrvatska. Zagreb 1901.

Libar Marca Marula Splichianina. (Geschichte der heiligen Witwe *Judith* in
Versen). Vinegia 1521. Ognjen Prica. Zagreb 1950. (2 primjerka)

Judita. S drvorezima i inicijalima iz 2. izdanja (1522). Djela hrvatskih pisaca.
Izvanredno izdanje. Zagreb 1950.

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. Zagreb 1970. (2 primjerka)

Judita. in: Tonko Maroević: *Dike ter hvaljenja*, Logos, Split 1986.

Bundesstaatliche Studienbibliothek Linz

Judita. Uredio i protumačio Marcel Kušar. Zagreb 1901.

Universitätsbibliothek Wien

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci
hrvatski, knj. I.) Zagreb 1869.

Judita. Uredio i protumačio Marcel Kušar. Zagreb 1901.

Burgenländische Landesbibliothek Eisenstadt

Judita. Zagreb 1901.

Universitätsbibliothek Klagenfurt

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci
hrvatski, knj. I.) Zagreb 1869.

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. (Pet stoljeća hrvatske
književnosti, knj. 4) Zagreb 1970.

Sabrana djela. Judita. Split 1988. Hrvatska djela.

Fachbibliothek für Slawistik an der Universität Wien

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci
hrvatski, knj. I.) (10 primjeraka)

Judita. Uredio i protumačio Marcel Kušar, uvodom popratio Petar Kasandrić.
Zagreb 1901.

Judita. Djela hrvatskih pisaca. Zora. Zagreb 1950.

Libar Marca Marula Splichianina V chomse usdarsi Istoria Sfete udouice *Judit*
u uersih haruacchi slozena. In Vinegia 1521. Faksimil. Zagreb 1950.

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. (Pet stoljeća hrvatske
književnosti, knj. 4) Zagreb 1970.

NJEMAČKA

Bayerische Staatsbibliothek München

Libar Marca Marula Splichianina V chomse usdarsi Istorica Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slošena. Venetia 1522. (To je raritetni primjerak izvornog trećeg izdanja iz g. 1523.)

Judita. Zagreb 1950.

Universitätsbibliothek Leipzig

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski (Stari pisci hrvatski, knj. I.) Zagreb 1869.

Judita. Epska pjesma u šest pjevanja. Uredio i protumačio Marcel Kušar. Uvodom popratio Petar Kasandrić. Zagreb 1901.

Deutsche Bücherei Leipzig

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja (1522). Predgovor napisao Mihovil Kōmbol. Tekst »Judite« i tumač Marcela Kušara revidirao Vjekoslav Štefanić. Zagreb 1950.

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

Libar Marca Marula Splichianina V chomse usdarsi Istorica Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slošena. Zagreb 1950.

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 4) Zagreb 1970.

Universitätsbibliothek Giessen

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. 4) Zagreb 1869.

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 4) Zagreb 1970.

Universitätsbibliothek Konstanz

Judita. Zagreb 1950.

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja (1522). Predgovor napisao Mihovil Kōmbol. Tekst »Judite« i tumač Marcela Kušara revidirao Vjekoslav Štefanić. Zagreb 1950.

Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. I.) Zagreb 1869.

Libar Marca Marula Splichianina V chomse usdarsi Istorica Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slošena.

(in Vinegia 1521) Faksimildruck. Zagreb 1950.

(Buch des Marko Marulić aus Split, in welchem beschrieben ist die Geschichte der frommen Witwe Judith, in kroat. Verse gesetzt.)

Humboldt-Universität zu Berlin — Fachbibliothek Slawistik

Judita. Pjesme. Priredio Marin Franičević. Zagreb 1976.

Humboldt-Universität zu Berlin

Libar Marca Marula Splichianina V chomse usdarsi Istorja Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slojena. In Vinegia 1521. Faksimildruck. Zagreb 1950.

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. I.) Zagreb 1869.

Institut für Slawistik der Friedrich-Alexander-Universität Erlangen

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja (1522) Zagreb 1950.

Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. I.) Zagreb 1869.

Libar Marca Marula Splichianina V chomse se usdarsi Istorja Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slojena. (Vinegia: Fontaneto 1521) Faks. - Neudruck. (Geschichte der heiligen Witwe Judith in Versen) Zagreb 1950.

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja (1522). Zagreb 1950.

Slawisches Seminar der Philipps-Universität Marburg/L.

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. I.) Zagreb 1869.

Judita. Epska pjesma u šest pjevanja. Uredio i protumačio Marcel Kušar. Uvodom popratio Petar Kasandrić. Zagreb 1901.

Libar Marca Marula Splichianina V chomse se usdarsi Istorja Sfete udouice *Judit* u uersih haruacchi slojena, chacho ona ubi uoiuodu Olopherna. In Vinegia MDXXI.

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 4) Zagreb 1970.

Universitätsbibliothek Marburg/L.

Judita. Epska pjesma u šest pjevanja. Uredio i protumačio Marcel Kušar. Uvodom popratio Petar Kasandrić Zagreb 1901.

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja. (1522) Zagreb 1950.

Seminar für Slawische Philologie der Universität Göttingen

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja. (1522) Zagreb 1950.

Universitätsbibliothek Mainz

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja. (1522) Zagreb 1950.

Franz Leschinkohl Mainz

Judita. Priredio Mirko Tomasović. 20. izdanje. Zagreb, Školska knjiga 1991.

Judita. Priredio i protumačio Milan Moguš. Matica hrvatska, Zagreb 1998.

Universitätsbibliothek Bochum

Judita. Priredio, popratio bilješkama i sastavio rječnik Milan Moguš. Split, Književni krug Split, 1988.

Slawisches Seminar der Universität Frankfurt/M.

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja. (1522) Zagreb 1950.

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 4) Zagreb 1970. (Jedna *Judita* je ukradena!)

Universitätsbibliothek Münster

Judita. Epska pjesma u šest pjevanja. Uredio i protumačio Marcel Kušar. Uvodom popratio Petar Kasandrić. Zagreb 1901.

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja. (1522) Zagreb 1950.

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 4) Zagreb 1970.

Staatsbibliothek zu Berlin

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja. (1522) Zagreb 1950.

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 4) Zagreb 1970.

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Pjesme Marka Marulića. Skupio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Stari pisci hrvatski, knj. I.) Zagreb 1869.

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja. (1522) Zagreb 1950.

Universitätsbibliothek Heidelberg

Judita, Suzana, Pjesme. Priredio Ivan Slamnig. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 4) Zagreb 1970. (2 primjerka)

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Judita. S drvorezima i inicijalima iz drugog izdanja. (1522) Zagreb 1950.